

POLÍTIQUES LOCALS, CANVI CLIMÀTIC I GESTIÓ FORESTAL EN BOSCOS PERIURBANS: UNA INTEGRACIÓ NECESSÀRIA

*Resum executiu
per a mitjans de comunicació*

Abril 2021

El projecte LIFE MixForChange

El projecte LIFE MixForChange (2016-2022) està coordinat pel CTFC i té com a socis beneficiaris el CPF, l'APF del Montnegre-el Corredor i l'APF Bellmunt-Collsabre, amb la Diputació de Barcelona com a entitat col·laboradora. L'objectiu principal d'aquest projecte és contribuir a l'adaptació i la resiliència dels boscos mixtos mediterranis sub-humits davant el canvi climàtic i afavorir-ne la conservació i el manteniment de les funcions productives, ambientals i socials.

El projecte inclou el desenvolupament, la implementació i el seguiment d'una innovadora silvicultura adaptativa al canvi climàtic a 164 ha de bosc al Montnegre-el Corredor, el Montseny, Bellmunt-Collsabre i Ripollès sud.

A més, s'ha dut a terme una sèrie d'accions de comunicació, disseminació i transferència, com ara la Guia de polítiques locals, canvi climàtic i gestió forestal en boscos periurbans: una integració necessària, resumida en aquest document.

L'objectiu d'aquesta Guia és donar a conèixer a la ciutadania el bosc periurbà, les característiques i el valor d'aquests boscos, les seves amenaces en el context del canvi climàtic i la importància de la gestió forestal sostenible i amb criteris d'adaptació per fer front a aquestes amenaces.

Cada cop tenim més bosc i més dens

La superfície forestal arbrada a Catalunya l'any 2015 ocupava el 49% del total (1,6 milions d'hectàrees). Des de l'any 1970 ençà, la superfície de bosc ha crescut el 36%. A més, a causa de la baixa taxa d'aprofitament (28% de l'increment de volum anual), la quantitat de fusta acumulada al bosc s'ha duplicat entre els anys 1990 (80 Mm³) i 2015 (151 Mm³). Podem dir, per tant, que tenim més bosc que mai i alhora més abandonat que mai. La manca d'una gestió forestal sostenible el fa més susceptible als impactes del canvi climàtic incloent-hi els incendis forestals, la sequera i les plagues i malalties.

Què són els boscos periurbans?

Són boscos situats a l'entorn immediat d'una ciutat o poble, els quals tenen consideració de terrenys forestals i comparteixen espai o limiten amb equipaments, zones industrials, urbanitzacions i zones d'agricultura residual. Es tracta de boscos on es mesclen les característiques forestals i urbanes i que tenen una importància cabdal social, recreativa i també ecològica. Les particularitats d'aquests boscos fan necessari considerar criteris i objectius de gestió diferents als boscos en condicions rurals.

Els boscos periurbans milloren la qualitat de vida i fomenten la bioeconomia

Els boscos periurbans milloren el medi i la qualitat de vida de les ciutats o pobles que envolten i proporcionen serveis ecosistèmics, és a dir, beneficis que rep la societat generats pel funcionament propi dels ecosistemes. Tots els boscos proporcionen serveis ecosistèmics; la particularitat dels boscos periurbans rau en la seva proximitat envers la població, la qual cosa provoca un increment de la demanda d'aquests serveis.

Els municipis han de promoure uns boscos periurbans sans i equilibrats per garantir als seus veïns uns serveis ecosistèmics de qualitat.

Els boscos tenen un paper clau en el desenvolupament de la bioeconomia, ja que ofereixen una àmplia gamma de recursos biològics renovables (fusta, suro, estella, pinyó, carn de caça i de ramaderia...), generen llocs de treball i acullen nombroses activitats associades al lleure.

El canvi climàtic i la gestió forestal

Els efectes del canvi climàtic sobre els sistemes forestals són molt variables segons les zones geogràfiques. A la regió mediterrània, els principals impactes, que es retroalimenten entre si, són la sequera, els incendis forestals i les plagues i malalties.

Els boscos actuals són el resultat de mil·lennis d'interacció amb les societats que els han emprat amb múltiples demandes, de vegades simultànies: aprovisionament de fusta, llenya, carbó, pinyons, plantes aromàtiques i medicinals, caça, esbarjo, paisatge, obertura d'espais per a l'ús agrícola, ramader, miner o urbà. Per tant, totes les característiques d'un bosc actual, des de la seva composició d'espècies, estructura o edat fins a les infraestructures que hi podem trobar (pistes, terrasses, restes de carboneres) són el resultat d'aquesta interacció, la qual ha anat variant en tipus i intensitat al llarg de la Història.

Cal tenir en compte que tota la superfície, ja sigui urbana, agrícola o forestal, pertany a algú. Al nostre context, la superfície forestal és majoritàriament de titularitat privada (73%). Per tant, quan som a un bosc, hem de saber que els arbres, els bolets i els camins pertanyen a algú i, per tant, hem de fer-ne un ús respectuós. De la mateixa manera, aquesta propietat té un dret legítim a gestionar i aprofitar el seu bosc d'acord amb la normativa vigent tot garantint-ne la sostenibilitat.

La **gestió forestal sostenible i multifuncional** és un concepte que emfasitza la necessitat de considerar el màxim de serveis ecosistèmics que genera un bosc. La gestió forestal no pot optimitzar la generació de tots els serveis ecosistèmics alhora, en tot moment i a tota la superfície. Els arbres creixen de manera contínua, per la qual cosa cal fer-hi intervencions periòdiques per evitar situacions de densitat excessiva i els seus problemes associats de mortalitat i risc d'incendis. La silvicultura és la ciència que defineix el tipus i la intensitat d'intervencions més idònies per a cada cas. La planificació de la silvicultura es recull en un **Instrument d'Ordenació Forestal (IOF)**.

L'adaptació al canvi climàtic i la UE

El **Pacte Verd Europeu (European Green Deal)** és una estratègia destinada a transformar la UE en una societat equitativa i pròspera, amb una economia moderna, eficient en l'ús de recursos i competitiva, on es deixin de generar emissions netes de gasos amb efecte d'hivernacle l'any 2050 i on el creixement econòmic estigui dissociat de l'ús de recursos. Aquest Pacte estableix un pla d'acció per impulsar l'ús eficient dels recursos mitjançant el pas a una economia neta i circular, restaurar la biodiversitat i reduir la contaminació. Per aconseguir els objectius climàtics i energètics de la UE, és clau dirigir les inversions cap a projectes i activitats sostenibles.

Aquest any 2021, s'ha definit la nova **Estratègia europea d'adaptació al canvi climàtic**, la qual marca tres prioritats: integrar l'adaptació a la política macrofiscal, prendre solucions d'adaptació basades en la natura i dur a terme accions d'adaptació local.

Una altra mesura clau és el **Pacte Global d'Alcaldes i Alcaldesses pel Clima i l'Energia (Global Covenant of Mayors for Climate & Energy)**, que agrupa milers d'autoritats locals i regionals amb el compromís voluntari d'aplicar en els seus territoris els objectius climàtics i energètics de l'UE, que inclouen disminuir el 40% les emissions de CO₂, incrementar les energies renovables un 27% i augmentar l'eficiència un 27% amb vistes a l'any 2030. Els ens locals adherits es comprometen amb aquests objectius de mitigació i adaptació al canvi climàtic amb els **Plans d'Acció per l'Energia Sostenible i el Clima (PAESC)**. Els ens locals poden analitzar els riscos i la vulnerabilitat als incendis forestals, a patir sequeres i a la pèrdua de biodiversitat.

Tipus de servei	Fonament	Exemples
Suport	Processos bàsics per a la resta de serveis	Biodiversitat, formació del sòl, fotosíntesi, cicle de l'aigua i els nutrients, connectivitat ecològica
Aprovisionament	Béns o matèries primeres biològiques renovables	Fusta per a mobles, construcció i energia; bolets, carn de caça, plantes medicinals, suro, pinyons, aigua dolça...
Regulació	Ajuden a reduir impactes	Regulació del clima, protecció del sòl (evita erosió i esllavissades), filtre de contaminants i soroll, protecció davant d'inundacions, fixació de carboni
Socioculturals	Estètica, oci i cultura	Paisatge, activitats de lleure, esport, turisme, educació ambiental

El paper de les administracions locals per promoure l'adaptació del bosc al canvi climàtic

Els canvis del paisatge periurbà. Entorn de Gavà l'any 1956 (a dalt) i l'any 2020 (a baix). Una gran part dels antics camps de conreu han passat a ser habitatges, àrees industrials o boscos. Font: ICGC.

Les administracions locals municipals tenen un gran coneixement del territori que gestionen i dels actors presents. A més, tenen accés directe a la ciutadania, poden captar de manera eficaç les seves demandes i definir així la direcció econòmica, ecològica i social que vol prendre la localitat. Per tant, tenen un paper clau com a dinamitzadores d'accions per promoure l'aplicació d'una gestió forestal adaptativa al canvi climàtic, sostenible ambientalment i econòmicament, que garanteixi la vitalitat del bosc i la generació dels serveis ecosistèmics.

Les administracions locals poden impulsar una gran diversitat de mesures en aquesta línia, definides i implementades de manera coordinada i d'acord amb un pla de desenvolupament amb un calendari i un pressupost associats. Entre les principals mesures, detallades a la Guia, destaquen aquelles de promoció de la sostenibilitat del bosc (foment de la gestió sostenible i multifuncional, la planificació i la gestió forestal o la ramaderia extensiva); la interacció amb altres actors, el suport econòmic i la comunicació, i també la formació, difusió i conscienciació.

El document complet es pot consultar a: www.mixforchange.eu/ca/publicacions.

www.mixforchange.eu

CTFC

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Climàtica,
Alimentació i Agenda Rural

Centre de la Propietat
Forestal

ASSOCIACIÓ DE PROPETARIS FORESTALS
DEL MONTNEGRE I EL CORREDOR

serra de bellmunt
associació de propietaris forestals

Amb la col·laboració de:

Diputació
Barcelona